

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוו"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוו"ן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

6:32 | 6:21 | 6:28 | 6:13 **הדלקת נרות**

7:25 | 7:25 | 7:25 | 7:23 **מוצאי שבת**

8:03 | 8:02 | 8:01 | 8:03 **רבינו תם**

משכיל לדוד

איש ואשה זכו - שכינה ביניהם

נקיים ומסודרים כך שאשתו תשמח בו ולא תקפיד עליו, ותראה בו אדם מכובד המורם מעם ועל ידי זה ירבה השלום בביתם.

וזהו יסוד גדול לכל בית בישראל, שפעמים רבות אין שורה בו השלום רק מפני שהבעל אינו מקפיד כראוי על ניקיון גופו ואינו נותן ליבו על בגדיו שיהיו מסודרים, והופעתו החיצונית הינה מרושלת ובוזייה, ואינו מבין שהדברים הללו הם בנפשה של האשה שמטבעה אוהבת היא סדר וניקיון. ולצערנו הרב פעמים ואף תלמידי חכמים נכשלים בזה ואין בגדיהם נקיים ומצוחצחים כיאה לבן של מלך. והגמרא אומרת (שבת קיד, א) אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שיש לו רב על בגדו חייב מיתה.

ואכן מצינו לכמה מגדולי הדורות שהיו מהדרים מאוד בלבושם, וביתם היה נאה ומפואר. כמו רבה הראשי של טורקיה רבנו חיים פלאגי זיע"א, וכשהגיע אליו לביקור אחד מגדולי רבני אשכנז וראה את הפאר וההדר שמסביבו- תמה ואמר "הייתכן?! הרי אמרו חז"ל שהעולם הזה דומה לפרוודור, ומדוע להשקיע כל כך בעולם ארעי וחולף ועובר. והיאך מתאים לתלמיד חכם שסמונתו לנהוג בגינוני כבוד שכאלה?! ורבינו חיים פלאגי ענה לו - הרי אמרו חז"ל (סוטה יז, א) איש ואשה שיזכו שכינה שרויה ביניהם, ואם כן ביתי הפרטי הוא מעון לשכינה הקדושה והיאך לא אפאר וארומם את בית א-להינו ברוב פאר והדר כיאה לארמונו של מלך?!

ומכאן ילמד האדם להקפיד על הליכותיו שיהא הדור בלבושו ונקי בבגדיו. ולא יתנהג כאדם מרושל ומוזנח, וכך כאשר אשתו תיווכח בהנהגותיו הישרות ובנימוסיו הטובים- בוודאי שגם היא תשמח בו ותכבדו, ואז ישכון השלום ביניהם ושכינת ה' תדור באהלם.

ועל פי זה נבין מדוע החמירה התורה כל כך במעשה עמלק וביקשה מאיתנו למחות את זרעו מן העולם. ועוד ציוותה שלעולם לא נשכח את מעשיו המתועבים, מפני שעמלק בא להפריע את אהבת הכלולות שהייתה בין ישראל לבין אביהם שבשמים. הוא בא לקרר את החיבה והאהבה שהייתה נטועה בליבם של ישראל להקב"ה, וכביכול הניח מחיצה בין החתן שהוא הקב"ה לבין הכלה שהיא כנסת ישראל. ומעתה אהבת הכלולות שהייתה מתחדשת ביניהם בכל פעם - דעכה ונתקרה לה בעקבות מלחמת עמלק. ונקז זה נמשך לדורות עולם, עד ביאת הגואל שאז תחזור החיבה והאהבה שהייתה לנו עם הקב"ה כביום הכלולות שהיה לנו במעמד הר סיני.

לכן ציוותה התורה לזכור את מעשיו בכל עת וחזרה שוב ואמרה "לא תשכח", כדי שנחדש בליבנו בכל פעם שגאה חדשה כלפי עמלק, כי מידה כנגד מידה לא בטלה וכשם שעמלק פגם בהתחדשות האהבה שהייתה לישראל עם בורא העולם והוא קייר אותם מן הקשר הראשוני של הכלולות שהיה להם - כך מנגד מצווה התורה שנתחדש בזיכרון מעשיו של עמלק שלעולם לא נשכח את אשר עולל לנו, וכך יבער בתוכנו הרצון למחותו בדיוק כאותם הרגעים שבהם הוא יצא נגדנו במלחמה.

"זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים"
(דברים כה, יז)

מדוע ציוותה התורה לזכור את מעלליו של עמלק ולהאבירו מן העולם, מה חרי האף הגדול הזה? ועוד הוסיפה התורה במצווה זו לשונות רבות של זכירה "זכור את אשר עשה לך עמלק" וחזרה לומר שוב "לא תשכח" - מה שלא מצינו כן בשאר המצוות.

וכדי להבין זאת נדבר מעט בעניין השלום שבין האישה לאשתו. לדאבונו הרב מידי פעם שומעים אנו על בתים בישראל שהשלום מהם והלאה וריב ומדון הם מנת חלקם. ומריבוי המקרים לצערנו דבר זה נראה לנו כטבעי וכדבר המובן מאליו, כי ישנם זוגות שמתאימים וישנם כאלו שלא מתאימים זה לזה...

אולם לאחר העמקה ומחשבה נכונה נראה כי המחלוקת ושנאת החנם השורים בתוך ביתו של האדם הם דבר תמוה שאין לו הצדקה כלל ועיקר, שהרי בתחילת דרכם כשהכירו הם זה את זה שררה ביניהם אהבה עזה, ובעת כלולותיהם ראה החתן בכלתו דמות כלילת המעלות והשלמות והכלה ראתה אותו כאיש תם וישר המוכתר בכל מידה טובה. ואם כן כיצד זה לפתע נהפך עליהם הגלגל, ותחת האהבה באה לה השנאה ותחת השלום - נכנס ביניהם פירוד הלבבות עד שהאחד מבקש את רעת השני רח"ל - כיצד קורה דבר שכזה?

וכדי להבהיר זאת נקדים את מאמר חז"ל (יבמות סב, ב) תנו רבנן האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו, עליו הכתוב אומר "אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני" (ישעיה נח, ט). וכן פסק הרמב"ם ז"ל שיהיה האדם מכבד את אשתו יותר מגופו ואוהבה כגופו. ואם יש לו ממון הרבה מרבה בטובתה כפי הממון ולא יטיל עליה אימה יתרה. ויהיה דיבורו עימה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז. וכן ציוו חכמים על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר, וזה הוא דרך בנות ישראל ובני ישראל הקדושים והטהורים בזיווג, ובדרכים אלו יישוב נאה ומשובח.

והנה יש הטועים בהבנת ההגדרה של "אוהבה כגופו" וחושבים לתומם שהאשה צריכה לנהוג כמותם, וכשם שהם מזלזלים בגופם והופעתם החיצונית הינה מרושלת ואינה מכובדת, והם אינם נותנים ליבם ללבושם שיהיה נאה ומסודר ונקי- כך הם מעוניינים שגם נשותיהם ינהגו כמותם וגם האשה תסתפק בכמה בגדים פשוטים וזולים ושלא תתקשט ושלא תתנאה לפני בעלה. ובעקבות כך הוא מקמץ בהוצאותיה ואינו נותן לה את הדרוש לה, ועליהם לדעת כי טעות אימה בידם הם מורים בתורה שלא כהלכה. כי לא לכך נתכוונו חז"ל במילים "אוהבה כגופו" אלא בדיוק ההיפך שחובתו של הבעל לחוש לרגשותיה של אשתו ולהתחשב בהם, שכידוע טבע האשה לטפח את עצמה ולהתנאות בפני בעלה. היא אוהבת שישרור בביתה סדר מופתי וניקיון - לכן צריך בעלה להבין לליבה ולדאוג לה לכל צרכיה, ולקנות לה מלבושים נאים ומכובדים כפי כוחו כדי שתתקשט בהם. ואדרבה - מחובתו של הבעל להתנהג כמותה וגם הוא ילבש בגדים נאים ומכובדים,

הילולא דצדיקא

י"ד - רבי מרדכי בירדוגו

טו - רבי עמרם בן דיוואן

טז - רבי משה פארדו

יז - רבי שלמה חיים פערלאוו

יח - רבי עבדאללה סומך

יט - רבי בכור אהרון אלנקווה

כ - רבי אליהו לאפיאן

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: mld@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

חופשה מעוררת

בבית הוריו של מו"ר הגה"צ רבי חנניה פינטו שליט"א במוגאדור שבמרוקו, לא הכירו כלל את המושג 'חופש'.

לעיתים היו אנשי הסביבה מגיעים למוגאדור על מנת לנוח. אך אביו של מו"ר, הצדיק הקדוש רבי משה אהרון פינטו זיע"א מעולם לא דיבר על יציאה לחופשה. ורק אחרי שלושים שנה, כשגדלו ילדי המשפחה הם הכירו מושג זה.

באחת השנים שבמהלכה מו"ר עבר תקופה לא קלה של עיסוק בצרכי הציבור המרובים, ניכר היה עליו שהוא עייף במיוחד. מכריז, מקורביו ואנשים שונים שמסביבו הציעו לו ליטול פסק זמן מעבודת הקודש שלו ולצאת לנוח מעט, וכך תוכננה למו"ר ולבני משפחתו מנוחה מוחלטת בעיר מונטריאול שבקנדה.

אך בורא העולם רצה אחרת. מו"ר יצא להחליף כוח ולהתחזק, ונמצא ממשיך לחזק.

גם בקנדה, במקום שבו מו"ר היה אמור לנוח ולהתרענן, ציפתה לו עבודה רבה. מיד כשקהילות מונטריאול שמעו על כך שמו"ר מגיע לאזור שלהם, הם הזמינו אותו לבוא לדרוש אצלם וביקשו ממנו שיחזק את בני הקהילות. כך יצא שתוכנית המנוחה למשך

שלושה שבועות הפכה במהירות לשלושה שבועות עמוסים בקבלות קהל, בהרצאות, בדרשות ובשיחות חיזוק ברחבי קנדה.

אך הקב"ה "רגלי חסידיו ישמור", ומתוך כל אותם ביקורים של מו"ר בקהילות מונטריאול שבהם זכו אנשי הקהילות, גם מו"ר הרגיש התחזקות גדולה.

רענון הכוחות בא לו מכך שהוא זכה לראות בעיניו כיצד ביקוריו משפיעים לטובה על בני הקהילות: יהודים רבים קיבלו על עצמם לשמור שבת וציצית, נשים קיבלו על עצמן לשמור טהרת המשפחה והייתה התעוררות גדולה לתשובה.

כמו כן רבים מבני הקהילות במונטריאול הינם יהודים יוצאי מרוקו שזכו להכיר בעבר את הצדיק כ"ק מרן רבי חיים פינטו זיע"א, סבו של מו"ר יבלחט"א, וידעו לספר ממעשיו ומהליכותיו, וגם זה הביא לחיזוק גדול מאד באמונה.

לאחר שמו"ר שב לביתו ולעיסוקיו השוטפים בצרכי ציבור, הוא אמר למקורביו שמנוחה כזו לא חווה מימיו, מנוחה אמיתית שכל כולה התעלות רוחנית! שכן זוהי המנוחה הטובה ביותר לאדם. כאשר אדם חש שנפשו מתעלה ומתקרבת לריבונו של עולם, זוהי ההנאה הגדולה ביותר וזוהי המנוחה הטובה ביותר לגוף ולנפש.

דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

כיצד בוחרים מלמד טוב?

"איננו שמע בקול אביו ובקול אמו" (דברים כא, יח)

הגאון רבי אליהו אבא שאול שליט"א, סיפר על אביו חכם בן ציון זיע"א שהיה מדבר הרבה פעמים בענין חינוך ילדים, שלעיתים יש לנהוג ברכות ולעיתים בקשיחות. הוא היה אומר שהשמאל דוחה וגם הימין מקרבת יצליחו, אך ורק אם ההורים והמלמדים יזכרו שבנוסף למה שהם ילדיך או תלמידך, הם בני אברהם, יצחק ויעקב. ראויים הם ליחס מיוחד! ולכן צריך להשתדל למצוא בכל ילד את הנטייה החיובית בטבעו, לפתחה עמוק בנפשו, ולהטיל עליו תפקיד הערב לו ולעודדו, דהיינו להאמין בו ולפתח את יכולותיו, בין בדרך רכה ובין בדרך קשה.

הדרך להאמין בילד, מסוגלת מאוד אם ההורה והמלמד ישימו לנגד עיניהם כמה שיותר, שהילד הזה אינו בן של פלוני ואלמוני, אלא הוא בנו היחיד של אברהם יצחק ויעקב, וברגע שיראה את זה כך, פתאום הגישה וההסתכלות שלו תהיה אחרת, ואת אותם דברים שהיה עושה איתו בפשטות, יעשה בהדרת קודש ובהצלחה יתירה.

"כמה וכמה פעמים אני נשאל ע"י מנהלי מוסדות - תלמודי תורה וישיבות קטנות וכדו' - שהוקמו ע"י אאמו"ר הגר"ב צ"צ זצ"ל, ואנכי משתדל ליעץ ולכוונם - אודות בחירת מגיד שיעור או מלמד מוכשר, שמצטיין במסירת שיעור וכדו' ובכשר הסבר מיוחד, האם זה מה שצריך לחפש. ואני אומר להם יסוד חשוב ששמעתי מאבא זצ"ל: בקריאת שמע כתוב 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבך ושנתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך וגו'". ולכאורה קשה, מה הסמיכות של 'ושנתם לבניך', שממנו דרשו מצוות לימוד תורה לתלמידים, לאמצע הפסוקים העוסקים ב'ובשכבך ובקומך ובלכתך בדרך'.

"ומכאן יש ללמוד יסוד גדול, כשבאים לבחור רב ללמד תורה לתלמידים, צריך לשים את הדגש לא על דיבור הרוט, או מי שידע לערוך חידושים נפלאים, אלא מי שמקיים בעצמו: 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבך, ודברת בם בשכבך ובקומך ובלכתך בדרך'. זו הדוגמא אישית הראויה לרב".

כידוע חכם בן ציון זצ"ל הקים את רשת מעיין החינוך התורני, זו היתה יוזמה שלו. והוא לקח על עצמו את המימון הכספי: "אף אחד לא הבין על מה הוא מדבר. הוא אמר שיסע לחוץ לארץ ויביא כסף, אבל הוא לא ידע איך אוספים כסף, לא הכיר צורת מטבע".

"יום אחד, כך מספר בנו רבי אליהו שליט"א, מרן הרב שך קרא לי. לא הבנתי מה הוא רוצה, מה קרה? הגעתי אליו והוא אמר לי: 'אני רוצה שתעביר את זה לאבא - ונתן לי צ'ק מקופל לשניים. לא פתחתי את הצ'ק, שמתי אותו ככה בכיס. אז הרב שך אמר לי: 'לא כך, תסתכל... פתחתי וראית צ'ק של חצי מיליון דולר. תמסור לאבא, זה מריימין'. אחר כך הביא עוד חצי מיליון - חלק הלוואה וחלק תרומה".

במה מפטירין

הפטרת השבוע:

"רני עקרה לא ילדה" (ישעיה נ"ד)

הקשר לשבת: הפטרה זו היא אחת משבע שבתות של נחמה שמפטירין החל משבת שאחרי תשעה באב.

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

פסיד את מקום עבודתו

אם רואה אדם שעל ידי שלא יגלה סודם של אחרים, אזי יגרם לו הפסד גדול, כגון שהוא שכיר, ועבור זה יסלקוהו מעבודתו ולא יהיה לו אחר כך במה לפרנס את בני ביתו, אף על פי כן אסור, ככל שאר חייבי לאוין, שמחויב ליתן כל אשר לו ולא לעבור עליהם.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

יהודי מחויב ללמוד את כל חלקי התורה

"כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו"
(דברים כא, יח)

אמרו רבותינו בגמרא (סנהדרין עא, א) "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר".

והרואה מדרש זה תמה תמיהה רבתי - הלא תורתנו הקדושה רחבה מני ים ויש בה המון חלקים אפילו יחיה האדם אלף שנים לא יספיקו לו מללמוד את כל התורה אם כן לשם מה צריך פרשה נוספת לדורשה ולקבל שכר וכי חסר מה ללמוד בתורה?

והנראה לבאר זאת שכידוע ישנן בתורה שתי מטרות. אחת ללמוד תורה כדי לקיים והיינו ללמוד את המצוות והחוקים בכדי שנדע מה עלינו לעשות. ומטרה נוספת שעצם לימוד התורה הוא מצוה ואף אם יודע את כל התורה כולה ואין לו מה לחדש חובה עליו ללמוד תורה.

ואף בענייננו, יש בתורה חלקים שאינם שייכים לאדם לקיים, ואף אם הוא אינו מורה צדק שצריך ללמוד הלכות גיטין וקידושין או הלכות כהנים באשר אינו כהן, אף על פי כן חובה עליו ללמוד את כל חלקי התורה, שהרי יש באדם רמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות עשה ואם חסר לאדם אצבע או אבר זה לא מגרע מהאדם ויכול לחיות, מכל מקום, בעל מום יקרא שהרי אינו שלם.

אף בתורה, הגם שילמד כל מה ששייך אליו ונוגע לו למעשה לקיימו, מכל מקום אם ישמיט חלקים מהתורה יקרא בעל מום רחוני. ואת זאת באה ללמדנו פרשת בן סורר ומורה שכולה לא נכתבה למטרת קיום, אלא בבחינת דרוש וקבל שכר וכל מטרתה לדרוש בעלמא ולקבל שכר על הדרישה וממנה נלמד בנין אב שהאדם צריך ללמוד את כל חלקי התורה הן הנוגעים אליו והן אלה שאינם נוגעים אליו.

ועוד אפשר לבאר שבאמת כל מה שכתוב בתורה אמת כמו שכותב רבי שמעון בר יוחאי בזוהר הקדוש ואוריתיה קשוט (תורתו אמת) ולעולם שייך מצב שיהא בן סורר ומורה. ומה שהתנא אמר שלא נכתב אלא לשם דרוש וקבל שכר, היינו לומר שיש כח לתורה ללמד את האדם דעת ולבער הדעות הכוזבות ממנו ולאלפו בינה, ואם יעסוק בתורה ידע ויבין מה סופו של מי שלוקח אשה כך על פי חיצוניותה בלבד - שהיא יפה, ולא אכפת לו מטבעה ומזגה ושהיא אינה בת יהודית, סופו שיצא ממנו בן סורר ומורה שאף הוא דבוק בתאוות העולם הזה וכל מעיניו רק באכילה ושתיה ותאוות, ואז ישכיל ויבין וידע שאל לו להתפתות לזה וכך על ידי הדרוש - לימוד התורה של פרשה זו יקבל שכר בזה שלא יקחנה ולא יצא ממנו בן סורר ומורה וזה שכרו.

והוא שאמר לא היה ולא יהיה - דווקא לאותו שדורש ולומד הפרשה ומבין המסר שבה ולוקח מוסר השכל לעצמו, אך וודאי שמי שלא דורש אין שכרו בצידו, וממילא יצא ממנו בן סורר ומורה.

פניני הפרשה

משימת היהודי - מלחמה ולא נצחון

"כי תצא למלחמה" (דברים כא, י)

מעשה ביהודי שקבל בפני בעל ה'תפארת שלמה' זצ"ל כי כשל כוח הסבל וכבר אין בכוחו לעמוד בקשרי המלחמה עם יצרו, באמרו, אך אמש יגעתי במלחמתי כנגדו והיה ה' בעזרי לנצחון, והנה היום הוא הפילני לפח יקוש.

השיב לו ה'תפארת שלמה' ביסוד גדול וחשוב שחובה עלינו לשנן ולזכור בכל יום ויום:

'כי תצא לניצחונות' לא נאמר, אלא 'כי תצא למלחמה', כי לא בניצחון חפץ ה' כי אם במלחמה, אף אם יצטרך לעמוד בה כל ימי חייו.

סגולות מצות ציצית

"גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה"

(כב, יב)

בספר 'זכירה' מצטט המחבר כמה דברים נפלאים על מצות ציצית:

"ציצית ר"ת צדיק יפריד ציציותיו תמיד, והפרדתו גם כן ע"פ סוד.

מצות ציצית צריכה זריזות גדולה, כי גדול ענשו של המבטלה. כשאומר 'להתעטף בציצית', יכון ר"ת ל"ב, כנגד ל"ב חוטין, וזה סגולה שלא יכאבו לו השיניים (שגם הם במנין ל"ב).

יזהר שלא יחתוך הציצית בסכין, אלא בשיניים, שהם ג"כ ל"ב שיניים באדם וכו'.

ובשם האר"י זיע"א מובא שהמעביר ציצית על עיניו בשעת קריאת שמע מובטח לו שלא יבא לסמוי עיניו, והמסתכל תמיד זוכה לקבל פני שכינה, וטוב להשגה גדולה, ומביא לידי יראת שמים.

גם טוב להסיר הכעס - כשמסתכל בכנף, וכן 'כנף' גיטמריא 'כעס'. לכן מרגילין קטן בן שלש שנים בציצית, כי עי"ז שורה עליו רוח קדושה.

השי"ת הולך לפנינו

"ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך" (דברים כג, טו)

כשמוליכים את האורח לסעודה - הסדרן הולך לפניו, בכדי להראות לו את מקומו.

כשמוליכים את הפושע לבית הסוהר - הולך השומר מאחוריו, כדי לשמור עליו שלא יברח.

ואם כן, כותב רבי שאול נתנזון, כשעם ישראל הולכים בדרך השם - השם הולך לפניהם.

אבל כשהם חוטאים - הוא הולך אחריהם, ועל כך הוזהרנו "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך" - שהשי"ת לא יצטרך ללכת אחריך.

קמו בניה ויאשרוה בעלה ויהללה

בדברי ההספד שנשא מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א על אמו הרבנית המנוחה ע"ה, עלה כחוט השני במסכת חייה המפוארים התמסרותה המוחלטת למען לימוד התורה וחינוך הבנים בדרכה של תורה "כי בטח בה לב בעלה, והיא בלילה לא כבה נרה, היא נטלה עליה עול ניהול העולם הזה, כלכלת הבית מתחילה ועד סוף ממש, וחינוך הילדים והטיפול בהם, והיא אבינו זצ"ל פנוי כולו לעבודת ה', מבלי שיהיה לו איזה מפריע חומרי שמכריח אותו להתחבר לחיי העולם הזה".

מו"ר שליט"א ציטט מפרשת השבוע שם נאמר: "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך, ולהביאך אל המקום אשר הכינותי". והביאור בזה, כי כל אדם פוחד שבעת שיגיע לעולם העליון, יבואו כל מיני מקטרגים שרוצים לטרוף זכויותיו, והם ימנעוהו מלהגיע אל החופה שהכין לו במעשיו הטובים בעולם הזה. ולכן אומר לנו הקב"ה, אל דאגה! "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך", אשלח לך מלאך שילך לפניך וישמור אותך בדרך מכל המקטרגים, והוא ידאג "להביאך אל המקום אשר הכינותי", היינו המקום שהכנת לעצמך בעולם האמת מכח מעשיך הטובים.

"המלאך הזה בודאי גם ליווה את אמנו הצדקת, האמא היקרה שכל כך

דאגה לנו, לגדל ולטפח אותנו, לחנך אותנו למידות טובות ודרך ארץ, האמא שמסרה את נפשה למען חינוכנו לתורה ומצוות, כאשר נפרדה מאתנו ושלחה אותנו למרחקים, לארץ נכר, נערים צעירים בודדים, לחצות גבולות וימים, ולא היה זה משום שלא היה אוכל בביתה, או איזה חסרון גשמי, כי היה לנו טוב, ולא חסר לנו מאומה, אלא רק משום רצונה ואהבתה לתורה, וכדי שנזכה לגדול בתורה ויראת שמים".

על הרבנית המנוחה ע"ה ניתן אם כן להמליץ את מאמר החכם "קמו בניה ויאשרוה" כפי שהיא זכתה, והיא אכן "זכתה להרבה מאד, זכתה לראות בנים ובני בנים הולכים בדרך התורה והמצוות, מקימים מוסדות תורה וחסד בכל קצוי תבל, ושמים של צאצאיה מוזכר לטובה בפי כל הבריות, בבחינת כתר שם טוב".

בעלה ויהללה

הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א סיפר על אמו הרבנית תמר ע"ה שמיום שאמו הרבנית הגיעה לארץ ישראל, היא לא הסכימה להמשיך ללמד תלמידות כפי שנהגה בחו"ל, וזאת למרות שהפצירו בה. ומה היתה הסיבה לכך? כנראה החליטה שכאן בארץ תפקידה לעמוד לימין בעלה! "הפרעתי אי פעם ללמוד? הפרעתי להגיד את השיעורים? אף פעם לא!"

כך העידה הרבנית ע"ה על עצמה בהזדמנות נדירה. ואכן ידעו זאת כל

בני משפחתה שסדריו ושיעוריו של ראש הישיבה מרן הרב אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל לא הופרעו ממנה, ולא עוד אלא שאף פעם לא הוצרך לגשת לחנות או לסידורים אחרים - הכל היה מוטל עליה, ובלבד שלימודו לא יופרע.

פעם אחת - והיה זה בשעות הצהריים - נפלה בביתה ושברה את הרגל. רגלה השבורה הסבה לה כאבים חזקים, ובכל זאת המשיכה לשכב על הרצפה ולא השמיעה גהה. ומדוע נהגה כך? כי עוד מעט מתחיל ה'שיעור חומש' ואם תסב את דעת הנוכחים למצבה החמור יופרע השיעור של בעלה הצדיק, רק עם סיום השיעור התירה לעצמה להזעיק עזרה כדי שיטפלו בה.

גם כאשר היה מצבה הרפואי חמור, הניחה למרן ראש הישיבה לצאת במסירות לחו"ל, בכדי לחזק את גולת צרפת ולפעול למען עולם התורה והישיבות שבמדינה זו.

הרבנית ע"ה ידעה להעריך גם נשים אחרות שנוהגות כך:

הייתה לה קביעות להתקשר פעם בשבוע לאשה שבעלה היה שקדן גדול, וגם בימי שישי היה לומד ברצף עד כניסת השבת. כל עול הבית נפל על כתפי האשה, ולפעמים גם היו ילדיה חולים. לפיכך נהגה הרבנית ע"ה להתקשר אליה ולדרוש בשלומה ובשלום ילדיה. ועוד היתה מדגישה באוזניה שהיא מתקשרת אליה כאות הערכה על כך שהיא נותנת לבעלה לשבת וללמוד תורה באין מפריע.